

Személyes érdeklődése azonban elsősorban a folklórtémákra irányult. Közülük is kiemelkedett a népi játékok kutatása. Könyvének bevezetőjéből megismerhetjük erről alkotott gondolatait, melyek szerint a népi játékok az ifjúság nevelésében és az iskolai oktatásban egyaránt fontos szerepet kell, hogy kapjanak. A játékokról írott tanulmányai két szűkebb területre fókuszálnak. Részletesen foglalkozott a fiúk versengő sportjátékaival és az ütővel játszott labdajátékokkal, illetve a lányok énekes-táncos körjátékaival. A népi játékok első elméleti rendszerezése, csoportosítási kísérlete is az ő nevéhez fűződik (*Módszeres szempontok a népi gyermekjátékok csoportosításához*, 1968), mint ahogyan a Magyar Néprajzi Lexikon játék címszavainak egy része is tőle származik.

Hasonló megközelítésben, a gyűjtött anyag publikálásának, értelmezésének és újratanításának szándékával foglalkozott a népzene-kutatással. 1955-ben megjelent *Borsodi népdalok* című könyve a népdaléneklés népszerűsítését és szakmai színvonalának javítását célozta. Bár zenei végzettséggel nem rendelkezett, kitűnő muzikális érzékének köszönhetően a borsodi palóc és matyó dallam típusok elemzésének terén is ért el tudományos eredményeket. A pentatónia táji jellegzetességeit vizsgáló tanulmányai mellett a népi hangszerekkel kapcsolatos kutatásairól is közölt publikációkat.

Élete fő művének a *Borsodi fonó* (1965) című vastos megyei monográfiát tekinthetjük, amely 1974-ben *Este a fonóban* címmel második kiadásban Budapesten is megjelent. A fonóélet hagyományaira, a fonó folklorisztikai jelentőségére már pályája kezdetén felfigyelt, és a Sajó-völgyében, Észak-Borsodban, a Bükkalján és a Bán-völgyében elvégzett hatalmas gyűjtőmunkája révén kimerítően fel is dolgozta ezt a témát. A kötet egységes szerkezetbe foglalva mutatja be a fonóbeli munkát, a kapcsolódó népszokások és játékok körét, illetve kottával együtt közöl 250 borsodi népdalt és balladát.

A tudományos kutatás mellett Lajos Árpád egész életében az ismeretterjesztés és a közművelődés ügyének elkötelezett híve és aktív munkatársa volt. Terepmunkái mellett előadóként is bejárta a megye településeit, és személyesen segítette a népdalkörök, citerazenekarok, honismereti körök és iskolai diákszakkörök munkáját. Éléményszerű előadásait gyakran saját énekével és táncával illusztrálta. 1973-as nyugdíjazását követően szakmai tanácsokkal segítette az Avas néptáncgyűjtést, és lelkes szervezője, rendszeres előadója volt az együttes zenekara körül formálódó első miskolci táncházaknak.

1976. szeptember 29-én egy tragikus közlekedési balesetben veszítette életét, kerékpárján gázolták el 65 éves korában. Saját kérésére legkedvesebb falujában, Dédestapolcsányban helyezték örök nyugalomra, ahol ma az általános iskola viseli a nevét. Az emlékévkapcsán a Herman Ottó Múzeum utcanév adását kezdeményezte Miskolc város önkormányzatánál, továbbá előkészítésre került *A magyar nép játéka* című könyvének 2012. évi reprint kiadása.

Tóth Arnold

Emlékezés a száz éve született Kiséry Lászlóra

A XIX. században és a XX. század első felében Miskolc és a megye tudományos kutatásával, monográfiák, tájföldrajzi-honismereti tanulmányok írásával elsősorban a tanárok foglalkoztak. Az 1950-es évek közepén, pályakezdő éveim alatt, Miskolcon még szép számmal tevékenykedtek olyan tudóstanárok, akik valamely szakterületnek országos hírű művelői voltak. Kitűnő felkészültségük, alkotó munkájuk és tudományos közéleti szerepvállalásuk példa volt számomra. Kerestem a közelségüket, hogy tanuljak tőlük, többnyire olyasmit, ami nem volt egyetemi tananyag, de hasznosíthattam a szellemi építkezésemben, a tudományos gondolkodásomban, az önálló munkastílusom kialakításában. Ilyen példaképem és atyai barátom, két tanévben kollégám is volt dr. Kiséry László (1911–1988) gimnáziumi tanár, a *Bodrogköz*, a *Taktaköz* és a *Harangod-vidék* földrajzi kutatója és a geográfia nagyra becsült népszerűsítője. 1957-ben ismerkedtünk meg, amikor Peja Győző (1907–1983) gimnáziumi igazgató vezetésével létrehoztuk a Magyar Földrajzi Társaság Miskolci Osztályát.

Kiséry László földrajzi-honismereti érdeklődése gyermekkorában alakult ki, s ebben két tényező, édesapja (ref. tanító) személyes példamutatása és tárgyi tudása, másrészt a szülőfalu (Tiszalúc) természetvilága lehetett determináló. Középkisiskolai tanulmányait Miskolcon, a Református Gimnáziumban végezte, majd a debreceni tudományegyetemen földrajz, történelem és latin szakos tanári diplomát szerzett. Debrecenben nagy tanáregyeniségek, pl. Milleker Rezső, Mendöl Tibor és a néprajzos Ecsedi

István előadásait hallgatta. Oklevelének megszerzése után a Római Tudományegyetemen folytatott kiegészítő tanulmányokat. Hazatérve természet- és emberföldrajzi kutatásokat végzett a Bodroglóközben, alkalmazva a Milleker-iskola honismereti kutatásprogramját és módszerét. Kutatási eredményeit 1935-ben „A csonka-magyarországi Bodroglóköz” című (nyomatásban is megjelent) doktori értekezésében foglalta össze. Disszertációja, melyben a kistáj kialakulását, felszínét, természeti és humán erőforrásait, az emberi tevékenységi formák idő- és térbeli változásait, a Bodroglóköz és Tokaj-Hegyalja gazdasági kapcsolatait stb. írja le, ma is használt forrásmunka a földrajzi és néprajzi kutatásokban.

Földrajzi tájkutató munkáját nagy időkihagyással, az 1950-es évek vége felé folytatta: a Borsodi Földrajzi Évkönyv első kötetében a Bodroglóköz településföldrajzáról (1958), a második kötetben a Harangod vidékéről (1959) közölt tanulmányt. Az 1962-ben – szintén a Borsodi Földrajzi Évkönyvben – megjelent dolgozatában a Taktaköz ösvízrajzi képét rekonstruálta, s ezzel – tudomásom szerint – befejezte szakmai publikációs tevékenységét. Később, a Borsodi Földrajzi Hetek rendezvény-sorozat keretében szakmai közönség előtt ismertette kutatási eredményeit, az emberformálta táj történetét, a táj- és a természeti erőforrások használatát.

Az 1950–60-as években gyakran részt vett Peja Gyöző geomorfológiai kutatóútjain, így alaposan megismerte a Bükk, a Cserháti-dombvidék és a Zempléni-hegység földrajzát. A terepmunkák során figyelme kiterjedt a tájban folytatott emberi tevékenységekre is. Megfigyeléseit, helyszíni adatgyűjtéseit és a szakirodalmi forrásokat kitűnően hasznosította a földrajzi ismeretterjesztő munkájában. A TIT Földrajz-geológiai Szakosztály tagjaként Miskolcon, a borsodi iparvidék városaiban, a kisebb vidék-központokban, művelődési házakban, munkásszállásokon, üdülőkben és egyéb helyeken rendszeresen tartott földrajzi, táj- és helytörténeti előadásokat. Idegenvezetőként a helyszínen mutatta be megyénk természeti és kulturális örökségét, törekedve a résztvevők ismeretgazdagítására, honszeretetük, táji identitásuk erősítésére. A régiókkal kapcsolatos földrajzi, néprajzi és történelmi ismereteit beépítette az iskolai tananyagba is, felkeltve ezzel a diákok érdeklődését a helyi természeti értékek és a társadalmi-gazdasági jelenségek iránt.

Kiséry László életműve, oktató-nevelő tevékenysége egy iskolához, a Diósgyőri (korábban Hunfalvy) Gimnáziumhoz kötődik. Nagy érdeme, hogy a pártállami korszakban – néhány kollégájával együtt – átörököltette a Hunfalvy Gimnázium hagyományos értékrendjét és szellemiségét. Szakmai-pedagógiai munkásságát a folyamatos megújulás-korszerűsödés, a hagyományörzés és a közösség szolgálata jellemezte. Életműve maradandóan beépül az iskola több mint százéves történetébe.

Frisnyák Sándor

Százéves a pozsonyi Petőfi-szobor

A szobor leleplezésének 100. évfordulóján, 2011. szeptember 8-án került sor Pozsonyban a szlovákiai magyarság egyik, ha nem a legismertebb jelképeként is számon tartott köztéri alkotás ünnepélyes megkoszorúzására. A centenáriumi megemlékezésen több százan vettek részt. A koszorút elhelyezők között ott volt a Magyar Köztársaság Nagykövete, a Csemadok Pozsonyi Városi Választmánya, a Szlovákiai Magyar Kultúra Múzeuma (a Szlovák Nemzeti Múzeum leányintézménye) és a Duna utcai Magyar Tanítási Nyelvű Alapiskola és Gimnázium – Pozsony egyetlen magyar nyelvű iskolájának a – képviselői, valamint Kiskunfélegyháza küldöttsége és dicséretes módon Pozsony főpolgármesterének első helyettese, valamint Pozsony-Óváros polgármestere is. Utóbbiak fel is szólaltak az ünnepség során. A jeles eseményt – tekintettel az évforduló város- és kultúrtörténeti vonatkozására – megelőzte egy tudományos ülés a pozsonyi Magyar Kulturális Intézetben, ahol szó esett a szobor alkotójáról, a helyi szüle-